

**Tarkastuslautakunnan
arviointikertomus vuodelta 2020**

Liedon kunnanvaltuustolle

ARVIOINTIKERTOMUS 2020

1. Tarkastuslautakunnan tehtävät

Kuntalain 121 §:n mukaan tarkastuslautakunnan tehtävänä on:

- 1) valmistella valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat;
- 2) arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla;
- 3) arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää;
- 4) huolehtia kunnan ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta;
- 5) valvoa 84 §:ssä säädetyn sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuustolle tiedoksi;
- 6) valmistella kunnanhallitukselle esitys tehtäviään koskeviksi hallintosäännön määräyksiksi sekä arvioinnin ja tarkastuksen talousarvioksi.

2. Arvio valtuuston asettamien toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden saavuttamisesta

2.1. Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

Kunnanhallitus

Tilinpäätöksen ylijäämä oli 7 018 084 € (v. 2019 alijäämä -2 451 694), tästä Liedon Veden osuus oli 65 539 € (- 119 127 €). Ilman koronatukiakin kunnan tulos olisi jäänyt positiiviseksi.

Ylijäämä oli muutettua talousarviota parempi 11,6 milj.€. Saatua verorahoitusta kokonaisuudessaan ylitti talousarvion, valtionosuudet ylittyivät 6,156 milj.€, mutta verotulot jäivät 328 000 € alle arvion. Valtion yleiskatteelliset koronatuotot olivat noin 6,1 milj.€ sisältäen valtionosuudet ja yhteisöveron määräaikaisen jako-osuuden korotuksen. Kokonaistarkastelussa talousarviomuutosten jälkeen toimintatulot ylittivät talousarvion 515 000 € ja toimintamenot alittivat muutetun talousarvion 4 222 000 €.

Tilikunnalta saadut kirjanpitoraportit vuodelta 2020 olivat osaksi puutteelliset. Asiakaslaskutusten kanssa oli suuria ongelmia koko vuoden ajan, laskut eivät lähteneet asiakkaille ajallaan, erityisesti alkuvuonna 2020 viive oli useita kuukausia. Toiminnallisesti taloushallinnon uuden ohjelmiston (Unit4) käyttöönotto viivästyi. Tämä on aiheuttanut lukuisasti ongelmia eivätkä prosessit ole vie-

läkään täysin toimivia. Tarkastuslautakunta on vakavasti huolissaan uuden ohjelmiston huonosta toimivuudesta ja tästä aiheutuvista kustannuksista. Tarkastuslautakunta pyysi hallintopalveluiden toimialajohtajalta selvityksen Tilikunta Oy:n tilanteesta kokoukseensa 11.5.2021 ja myös tässä selvityksessä tuli esiin se, että ongelmia ja puutteita on ollut vuonna 2020 ja edelleen joiltain osin vuoden 2021 alkupuolella. Tilanne on kuitenkin kehittynyt parempaan suuntaan.

Valtakunnallinen tilastointi on lisännyt työmäärää ja ohjelmistoja joudutaan jatkuvasti päivittämään myös tilastotarpeiden vuoksi. Tulevaisuudessa on tärkeä huolehtia Tilikunta Oy:n riittävästä henkilöresurssista.

Sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta on toimintakertomuksessa annettu selonteko. Kunnanhallitus katsoo, että sisäinen valvonta tuottaa kohtuullisen varmuuden toiminnan tuloksellisuudesta, lain- ja hyvän hallintotavan mukaisuudesta, varojen ja omaisuuden turvaamisesta sekä johtamisen edellyttämän luotettavan toiminnallisen ja taloudellisen informaation riittävydestä.

Vuonna 2020 kunnan investointien määrä oli 12,0 milj.€ ja koko kuntakonsernin 16,2 milj.€. Kunnan vuosikate oli 14,4 milj.€ (5.363). Vuosikatetta voidaan pitää riittävänä, jos se riittää poistojen ja arvonalentumisen kattamiseen, mikä toteutui, kun poistot ja arvonalentumiset olivat 7.367 milj.€ (7.580). Lainojen kokonaismäärä oli vuoden 2020 lopussa 71,3 milj.€ (73,8). Lainakanta pieneni 2,5 milj.€. Koko kuntakonsernin lainakanta oli 92,9 milj.€ (92,8), kasvua 0,1 milj.€. Lainojen määrä per asukas oli 3.541 € (3.691) ja koko kuntakonsernin osalta 4.612 € (4.641). Liedon kunnan omavaraisuusaste oli 30 % vuonna 2020. Omavaraisuuden hyvänä tavoitetasona voidaan pitää 70 %:n omavaraisuutta, 50 %:n tai sitä alempi omavaraisuusaste merkitsee kuntataloudessa merkittävän suurta velkarasitetta. Liedon kunnan velkamäärä on korkea.

Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan investointeja ei voida rahoittaa jatkuvasti kasvavalla velkamäärällä. Lainaa on vuoden 2020 lopussa 3.541 € asukasta kohti, lainamäärä on ollut kasvussa edellisinä vuosina. Neljältä viime vuodelta laskettu toiminnan ja investointien rahavirran kertymä on – 21 207 440 €. Tämän tunnusluvun ollessa negatiivinen menoja joudutaan kattamaan joko olemassa olevia kassavaroja vähentämällä tai ottamalla lisälainaa. Liedon kunnan lainamäärä on laskenut vuonna 2020 2,5 milj.€, mutta kasvanut vuonna 2019 noin 4,6 milj.€, 2018 noin 9,0 milj.€, vuonna 2017 noin 6,5 milj.€ ja vuonna 2016 noin 6,3 milj.€.

Tarkastuslautakunta selvitti kunnan kilpailutusmenettelyjä erään valtuutetun pyynnöstä. Teknisen toimen toimialajohtaja Anne Ahtiainen kävi selvittämässä asiaa tarkastuslautakunnalle 13.4.2021 kokouksessa. Tämän selvitysten perusteella hankinnat suoritetaan lainsäädäntöä noudattaen eikä tarkastuslautakunnalle herännyt huolta kunnan teknisen toimen hankintamenettelyjen suhteen. Tarkastuslautakunta suosittelee, että seuraavalla valtuustokaudella kunnan hankintamenettelyt otetaan tarkastelun kohteeksi tarkastuslautakunnan arviointisuunnitelmassa.

Henkilöstökulut olivat vuonna 2020 noin 46 % kaikista toimintakuluista. Henkilöstön rakennetta, kunnan organisaatiota ja toimintatapoja on tarkasteltava kriittisesti ja hallittua rakennemuutosta on syytä viedä eteenpäin.

Vakinaisen henkilöstön määrä 31.12.2020 oli 987 ja edellisen vuoden lopussa 1 003 eli laski 16 hengellä. Henkilöstöstä eläköityi vuonna 2020 17 (18) henkilöä. Henkilöstön sairauspoissaolot ovat laskeneet 1 698 (828) kalenteripäivällä edelliseen vuoteen verrattuna. Poissaoloja oli keskimäärin 14,2 (17,0) kalenteripäivää / vuosi / työntekijä.

Kunnan työllistämisen tavoitteena oli, että kunnan maksamat työmarkkinatukimaksut jäisivät alle 330 000 €/ vuosi. Toteutuma oli 423 000 €. Työllistämispalveluiden asiakkaana olleista nuorista oli muualla kuin työttömänä palvelun päättyessä 68 %, kun edellisenä vuotena vastaava luku oli 80 %. Etsivä nuorisotyö on onnistunut, sillä lähes 94 % asiakkaista on ohjattu palveluiden piiriin.

Ympäristöterveyslautakunta

Toiminnalliset tavoitteet on saavutettu, kuten jo monena aiempänä vuotena. Haasteena saattaa jatkossa olla eläinlääkäripula, erityisesti hyötyeläinpuolella.

Sosiaali- ja terveyslautakunta

Sosiaali- ja terveyslautakunnan ongelmana on useita vuosia ollut budjetointi, koska raami asetetaan liian tiukaksi. Merkittäviä lisämäärärahoja on tämän vuoksi jouduttu hakemaan vuosittain. Vuonna 2020 lisämäärärahaa myönnettiin 4,5 milj. €. Lopulta määräraha kuitenkin alittui 1,6 milj. €. Esim. seulonnat ja terveystarkastukset toteutuivat vain osittain koronapandemian vuoksi, nämä ovat tulevaisuudessa edessä.

Sosiaali- ja terveystoimen palveluissa henkilökunnan vaihtuvuus on suurta. Rekrytointi erityisesti lyhytaikaisiin sijaisuuksiin on ollut haasteellista. Tarkastuslautakunta esittää huolen siitä, että sosiaali- ja terveydenhuollon henkilökunnasta on merkittävä pula. Työnantajakuva pitää pystyä parantamaan niin, että henkilökunta on pysyvämpää. Työhyvinvoinnista on huolehdittava ja koulutusmäärärahoja on oltava riittävästi. Useilla muillakin kunnan toimialoilla valitetaan resurssipulaa, työnkuvia tulee tarkastella kriittisesti. Raportointi mm. hoitotyössä vie paljon aikaa, kirjaukset suoraan hoitotilanteessa tulee mahdollistaa hankkimalla riittävästi tietoteknisiä laitteita.

Omaishoitajien tilanteeseen tulee kiinnittää huomiota heidän jaksamisensa turvaamiseksi. Omaishoidon tukeen tulee budjetoida määrärahoja kysyntää vastaavasti. Tämä hoitomuoto tulee Liedon kunnalle edullisemmaksi kuin esim. laitoshoido.

Varhaiskasvatus- ja koulutuslautakunta

Asetetut tavoitteet ovat toteutuneet pääosin hyvin. Koronapandemiolla oli suuri vaikutus koulujen ja päiväkotien toimintaan sekä talouteen. Keväällä 2020 suurin osa Liedon oppilaista osallistui etäopetukseen ja vanhempia pyydettiin pitämään lapset pois päiväkodista mahdollisuuksien mukaan.

Etäopetus osoitti tieto- ja viestintätekniiikan osaamisen tärkeyden. Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että tieto- ja viestintätekniiikan koulutusta ylläpidetään ja laitteiden saatavuudesta pidetään huolta.

Toimialalla vuonna 2020 jatkunut kouluverkkoselvitys oli merkittävä työ. Koulujen, erityisesti keskuskoulun, sisäilmaongelmat ovat vieneet paljon resursseja ja koulun kunto on puhuttanut kuntalaisia. Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että koulurakennusten kunnossapitoon kiinnitetään erityistä huomiota. Lasten tulee voida opiskella turvallisissa oloissa. Myös koulujen pihojen kuntoon tulee kiinnittää huomiota. Koronapandemian aikana ulkoilun merkitys on korostunut. Järvikodon päiväkodin, Ilmaristen koulun ja Tarvasjoen esikoulun piha/leikkivälineiden päivitys/hankinta ei toteutunut tavoitteiden mukaisesti, mikä asettaa lapset eriarvoiseen asemaan. Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että leikkipuistoja/paikkoja huolletaan ja että niitä on tarpeeksi.

On erittäin myönteistä, että perhekeskusmalli on saatu toimintaan. Tarkastuslautakunta pitää huolestuttavana, että sosiaali- ja terveystoimen henkilöstön vaihtuvuus vaikeuttaa yhteistyötä sivistystoimen kanssa. Varhaiskasvatuksessa on pulaa pätevistä erityislastentarhanopettajista ja lastentarhanopettajista. Kunnan on pidettävä huolta hyvän työantamaineen ylläpitämisestä kaikilla toimialoilla, että saadaan pätevää ja pysyvää henkilökuntaa.

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta

Kirjastoauton lopettamisesta ja uimahallin sulkemisesta jäi negatiivinen mielikuva osalle kuntalaisista. Nuorisotilojen riittävyys on edelleen tarkastuslautakunnan huolenaihe. Nuorisolle tärkeän toiminnan ylläpito on tärkeää - ei pelkkä toimitilojen riittävyys. Kenttätyö nuorison parissa on tarpeellista. Etsivä nuorisotyö kärsii henkilöstön vaihtuvuudesta. Kulttuuri- ja nuorisotyöhön panostaminen säästää pitkällä tähtäyksellä kustannuksia.

Nuoriso-, liikunta-, kirjasto-, opisto- ja kulttuuritoimen osalta hankerahoituksen osuus on tärkeä tapahtumien järjestämisessä. Liikuntatoimen vapaaehtoiset toimijat (seurat) kolmannella sektorilla antavat merkittävän panoksen kunnan yhteiseksi hyväksi. Valitettavasti monet toiminnot jouduttiin ajamaan alas vuonna 2020. Tarkastuslautakunta on huolissaan siitä, ettei nuoria ole tavoitettu koronarajoitusten aikana. Tarkastuslautakunta pyytää selvitystä nuorison hyvinvoinnista Liedon kunnassa.

Vapaa-aikapalvelujen organisaatio uudistettiin kevään 2020 aikana siten, että painopistettä siirrettiin asiakaspalvelutyöhön. Koronapandemia vaikutti lautakunnan alaiseen toimintaan, kuten lähes kaikkeen kunnan toimintaan. Talousarvion määrärahoja säästy, mutta kuntalaisten hyvinvointi todennäköisesti kärsi koronan vaikutuksesta.

Tekninen lautakunta sekä kaavoitus- ja rakennuslautakunta

Tonttien myyntitavoite on ylittynyt. Koronasta huolimatta tekninen- ja rakennustoimi pystyi suoriutumaan tehtävistään. Rakennusluvut ja -tarkastukset saadaan Liedon kunnassa nopeasti.

Kunta on viime vuosina kasvanut voimakkaasti, mikä näkyy uusien tilojen ja infran rakentamisen kasvuna. Rakentaminen on tapahtunut pääsääntöisesti velkarahalla ja velkaantuminen on melko korkealla tasolla kunnassa. Velkämäärän kehittymiseen tulee kiinnittää vakavaa huomiota.

Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan tulee edelleen kiinnittää huomiota huolto- ja kunnossapitosuunnitelmaan. Suunnitelman täytäntöönpanossa pitää määritellä selkeä vastuu siitä, kuka vastaa toimenpiteiden toteutuksesta ja niiden valvonnasta.

Liedon Vesi

Liedon Veden tulos oli 65.539,89 € positiivinen. Investointimenot ovat olleet 2,6 milj. euroa. Kunnan vesijohtoverkosto on osittain vanhaa ja huonokuntoista, jonka vuoksi putkistoa uusitaan ennakoivasti. Asiakkaille on tiedotettu sähköisesti mm. poikkeustilanteissa. Etäluettavien mittareiden määrän kasvaessa laskutus helpottuu. Huoltotyöt on saatu hankittua joustavasti.

Tytäryhteisöt ja muu konserni

Liedon Asunnot Oy:n toiminnalliset tavoitteet ovat toteutuneet. Vuokrataso on pysynyt kohtuullisena. Yhtiön tulot ovat olleet 2,1 milj. euroa ja menot samaa luokkaa.

Liedon Lämpö Oy:n tilikauden tulos on + 25.546 € (ed.v.+ 83.126 €).

2.2. Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

t€

	2020	2019
Toimintakulut	-118.533	-117.810
Toimintatuotot	21.974	23.417
Toimintakate	- 96.560	- 94.393
Verotulot	82 718	79.437
Valtionosuudet	28.409	20.637
Vuosikate	14.380	5.363
Poistot	7.367	7.820
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	7 018	-2.452

Kunnan vuosikate riitti kattamaan poistot. Liedon kunnan (sis. Vesi) tilinpäätös on ylijäämäinen 7.018.084 €.

Vuoden 2020 tilinpäätöksen jälkeen kunnan taseessa on kertynyttä ylijäämää 8.558.564 €. Taseen omavaraisuusaste on 30 %, mikä on merkki melko kor-

keasta velkamäärästä. Hyvänä omavaraisuusasteena pidetään yleisesti 70 % tasoa. Kunnan lainamäärä 31.12.2020 on 71.351.000 € eli asukasta kohti 3.541 €.

Koko konsernin omavaraisuusaste on 25 %. Konsernin lainakanta asukasta kohti on 4.612 €.

Koko kunnan (sis. Vesi) investointimenot vuonna 2020 ovat olleet 12 milj.€.

3. Muut toiminnan ja talouden arvioinnit

3.1. Tilintarkastuksen raportit

Tilintarkastajat ovat antaneet kaksi muistiota vuonna 2020 tehdyistä tarkastuksista. Sisäisen valvonnan painopisteenä ovat olleet tekninen toimi sekä talous ml. investoinnit ja henkilöstöasiat.

4. Edellisten vuosien arviointikertomusten johdosta tehtyjen toimenpiteiden arviointi

Kunnanvaltuusto on kokouksessaan 26.10.2020 merkinnyt arviointikertomuksen 2019 johdosta lautakunnilta saadut selvitykset tiedoksi.

5. Tarkastuslautakunnan kokoonpano ja työskentely

Liedon kunnan tarkastuslautakuntaan kuuluvat puheenjohtajana Martti Heikkilä, varapuheenjohtajana Arto Tikka, jäseninä Minerva Peltola, Pentti Kapanen, Loretta Saarimaa, Tarja Jalo ja Petteri Suhonen.

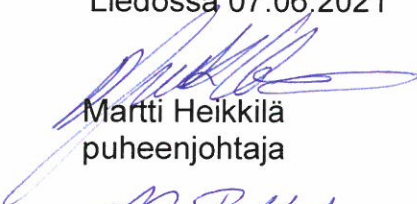
Tarkastuslautakunnan työskentely perustuu kuntalain ja tarkastussäännön määräysten ohella toimikaudeksi laadittuun arviointisuunnitelmaan ja kullekin tilivuodelle erikseen laadittuun työohjelmaan. Tämä valtuustokaudelle 2017-2020 valittu tarkastuslautakunta on kokoontunut vuoden 2020 arviointiin liittyen kaikkiaan kaksitoista kertaa. Tilivuoden aikana on kuultu kunnan viranhaltijajohtoa ja perehdytty pöytäkirjoihin ja muuhun kirjalliseen aineistoon. Tarkastuslautakuntaa on avustanut ja sen sihteerinä on toiminut kunnan JHT-tilintarkastaja Sinikka Niitynperä. Osallistuminen kokouksiin on ollut erittäin hyvää. Yhteistyö luottamushenkilö- ja virkamiesjohdon kanssa on ollut rakentavaa ja asioita on tuotu esiin positiivisessa hengessä.

6. Yhteenveto

Liedon kunnan tulos muodostui vuonna 2020 positiiviseksi suurelta osin valtion koronatukien ansiosta, mutta myös kunnan omissa toimintakuluissa tapahtuneiden säästöjen vuoksi. Kunnan verotulot ovat kehittyneet positiivisesti ja ilman koronatukiakin tulos olisi muodostunut positiiviseksi. Kunnan rakenteita on kuitenkin edelleen tarkasteltava kriittisesti, koska suurelta osin vuonna 2020 saatu merkittävä valtiontuki on etukäteen saatua rahoitusta mm. koronasta aiheutuviin kustannuksiin myös tulevana vuosina.

Mennyt korona-aika on ollut haasteellista ja sen vaikutuksia kuntalaisten hyvinvointiin ja kunnan talouteen ei vielä tunneta tarkkaan.

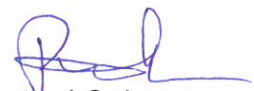
Liedossa 07.06.2021

Martti Heikkilä
puheenjohtaja

Arto Tikka
varapuheenjohtaja

Petteri Suhonen
jäsen

Minerva Peltola
jäsen

Pentti Kapanen
jäsen

Loretta Saarimaa
jäsen

Tarja Jalo
jäsen